

УДК 373.5:336

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ
Світлана Булавенко, кандидат педагогічних наук, вчитель економіки та географії
Ніжинської гімназії № 3
Наталія Примаченко, кандидат педагогічних наук
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ – ЗАПОРУКА ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ

У статті йдеться про важливість вивчення в школі фінансової грамотності починаючи з молодшої школи, про особливості формування знань з фінансової сфери на уроках економіки. Розглядається важливість практичного аспекту освіти, який є необхідним для будь-якої людини, яка живе в цивілізованій країні. Звертається особлива увага на те, що навчання дітей має проводитися по спіралі, учнів молодших класів слід навчати за допомогою ігрових технологій, а старшокласників варто залучати до вирішення ситуаційних і проблемних фінансових завдань та заохочувати їх самостійно знаходити потрібну фінансову інформацію.

Ключові слова: фінансова грамотність, ігрові технології, фінансова освіта, управління грошима.
Літ. 5.

Александр Шпак, доктор педагогических наук, профессор
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев
Светлана Булавенко, кандидат педагогических наук, учитель экономики и географии
Нежинской гимназии № 3
Наталья Примаченко, кандидат педагогических наук
Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко

ФІНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ – ЗАЛОГ ЖИЗНЕННОЙ УСПЕВАЕМОСТИ УЧАЩИХСЯ

В статье говорится о важности изучения в школе финансовой грамотности начиная с младшей школы, об особенностях формирования знаний по финансовой сферы на уроках экономики. Рассматривается важность практического аспекта образования, который необходим для любого человека, который живет в цивилизованной стране. Обращается особое внимание на то, что обучение детей должно проводиться по спирали, учеников младших классов следует обучать с помощью игровых технологий, а старшеклассников стоит привлекать к решению ситуационных и проблемных финансовых задач и поощрять их самостоятельно находить нужную финансовую информацию.

Ключевые слова: финансовая грамотность, игровые технологии, финансовое образование, управление деньгами.

Oleksandr Shpak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
National Mykhaylo Drahomanov Pedagogical University, Kyiv
Svitlana Bulavenko, Ph.D.(Pedagogy), Teacher of Economics and Geography, Nizhyn Gymnasium № 3
Nataliya Prymachenko, Ph.D.(Pedagogy), Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

FINANCIAL LITERACY AS THE GUARANTY OF LIFE SUCCESS OF STUDENTS

The article refers to the importance of studying the financial literacy since primary school, the feature of the formation of knowledge of the financial sector in the classroom economy. The author considers the importance of the practical aspect of education, which is necessary for any person living in the civilized country. The author pays the special attention on the children's education that should be conducted in a spiral, the younger students should be taught by using the gaming technology, and the seniors should involve the situational and problem solving of financial problems and encourage them to find independently the necessary financial information.

As the practice has shown that the formation of primary economic experience of pupils of junior and primary school successfully occurs in the process of gaming, since due to the gam the child has an opportunity to check the knowledge by practice, apply them, expand their own experience by the trial and error with the mandatory correction of these errors.

The game is unsurpassed for the holistic development of the child. In the process of the game activities, the language and thinking of the child, the feelings and perception of the world, the emotional sphere are enriched. The child follows the forms of social relations of people, gradually mastering the moral norms and

begins to guide them in their relationships with adults and other children with the aids of games. Through the game, the child learns and studies the world. There exists the mechanism that translates the external requirements of the social environment into the child's own needs.

Keywords: the financial literacy, the gaming technology, the financial education, money management.

Постановка проблеми. Розвиток людства відбувається настільки швидко й інтенсивно, що складно часом перебудовуватися і “виживати” в умовах несприятливої економічної і фінансової ситуації в усьому світі. Кризи і дефолти постійно збурюють наше життя, перебудовуючи його за типом “злетів” і “падінь”, актуальними стають приказки “То густо, то пусто”, “Гроші як гній: сьогодні немає, а завтра віз”, “Гроші ваші стануть наші” – це все говорить про нестабільність, тривогу і страхи людей навколо проблеми фінансової безпеки. Сьогодні це стало особливо актуальним і яскраво вираженим.

Багато людей зіткнулися з проблемою того, що вони не знають і не вміють керувати своїми фінансовими потоками, отже, їх не навчали цьому цілеспрямовано, як вчили математики в школі, і вони не можуть сформувати правильне ставлення до грошей відповідно і у своїх дітей [2].

Уміння управляти фінансовими потоками – це не вроджена здатність людини, це набута система уявлень, цінностей і сформованих звичок. Найчастіше дитина переймає досвід своїх батьків автоматично, саме сім’я закладає фундамент майбутньої успішності і фінансового благополуччя дорослої людини [1].

Чи можуть батьки сьогодні сформувати фінансову грамотність своїх дітей?

Чому одні люди успішні і багаті, а інші постійно потребують або живуть “від зарплати до зарплати”, або “вічно в кредитах”, на утриманні у батьків-пенсіонерів?

Як зробити так, щоб дитина змогла досягати фінансових успіхів в сучасному суспільстві?

Чи може школа сформувати фінансово грамотну особистість?

Ці питання стали надзвичайно актуальними сьогодні. Специфіка фінансової освіти сьогодні ще повністю не вивчена, дослідники працюють над цим питанням, шукають і підбирають методики.

Метою статті є показати необхідність навчати дітей управлінню грошима та ознайомлення з особливостями формування фінансової грамотності в загальноосвітній школі на сучасному етапі розвитку суспільства.

Результати теоретичного дослідження. Безсумнівно сьогодні питання фінансової грамотності учнів є одним із пріоритетних в освіті. Проте, на жаль, у науковій літературі питання фінансової грамотності розглядається досить

поверхово. Є лише окремі статті присвячені формуванню фінансової грамотності учнів. Дослідженням питання підвищення фінансової грамотності населення займалися О. Блискавка, Т. Кізіма, А. Климчук, Б. Приходько. Авторським колективом під загальною редакцією доктора економічних наук, професора Г. Смовженко, за підтримки НБУ, створено підручник і робочий зошит для учнів 10-х класів “Фінансова грамотність”.

Виклад основного матеріалу. Уроки фінансової грамотності в школі необхідні, тому як молоді студенти-позичальники, які звертаються в банк, часто не розуміють того, що гасити кредит потрібно ануїтетними платежами. Іншими словами потрібно вносити однакову суму щомісяця. Сума при цьому включає в себе суму основного боргу та нараховані відсотки по кредиту. Такі люди думають інакше, вважаючи, що спочатку треба виплатити основну суму боргу, а вже після відсотки. У підсумку вони самі себе вводять в оману про те, що борги вже виплачені перед банком. В результаті розчарування і грубість [2].

Учні часто задають запитання, як вони можуть заробити гроші? Саме з’ясування цього питання і є основним стимулом у молодшій і середній школі до набування фінансових знань. Опитування показало, що більшість школярів, а саме 79% респондентів, мають і розпоряджаються кишеньковими грошима. При цьому 89% дітей отримують кишенькові гроші від батьків або родичів. Однак деякі діти заробляють самі – таких школярів небагато, всього 11%.

Очевидно, що в міру дорослішання потреби дітей збільшуються, тому навантаження на бюджет сім’ї зростає. Як розпоряджаються школярі кишеньковими грошима? Приблизно третина всіх хлопців (35%) витрачають всі гроші, які вони отримують. Дві третини опитаних школярів (65%) відкладають певну частину грошей кожен місяць, з них 16% відкладають всю суму грошей, 49% – частина витрачають, частина відкладають [3].

Проведене серед учнів опитування показало, що основний інтерес до фінансової грамотності, як навчальної дисципліни, викликаний тим, що абсолютно всі діти мріють і хочуть накопичити гроші на здійснення певної мрії, але багато хто не знає, як це зробити.

Скільки коштів може накопичити школяр при

розумному ставленні до грошей (частина витрачає, частина відкладає) і при можливості отримати додатковий заробіток?

Розглянемо приклади, як школяр може збільшити свій дохід без шкоди для навчання. Нижче наведені види діяльності, за які школяр може отримати додатковий дохід:

1. Задача вторсировини (макулатура, пластикові пляшки).
2. Вигул собак.
3. Виконання частини роботи по дому за певну плату за погодженням з батьками.
4. Заповнення анкет опитувань он-лайн.
5. Роздача листівок.
6. Доставка харчування з молочної кухні на будинок.
7. Поширення косметики.
8. Промоутер (реклама певного товару).
9. Кур'єр.
10. Помічник менеджера.
11. Оператор з пошуку та розміщення інформації в Інтернеті.
12. Дитячі трудові табори.
13. Робота в мережі ресторанів швидкого харчування KFC, MacDonalds.
14. Робота на пошті (доставка кореспонденції по поштових адресах).
15. Допомога молодшим школярам з навчанням.

Одержаний список не можна назвати вичерпним, однак він цілком може послужити орієнтиром для дітей.

Ось ще приклади того, якими можуть бути варіанти підробітків для підлітків:

- Виготовлення і продаж речей, зроблених своїми руками;
- Робота на автомийці, автосервісі;
- Робота пакувальником;
- Допомога в шкільних теплицях;
- Прибирання територій;
- Секретар на телефоні;
- Вожатий в таборі;
- Робота в парку атракціонів;
- Екскурсивод / гід;
- Консультант (наприклад, по підключенню стільникового зв'язку, зміні тарифного плану тощо);
- Допомога сусідам і знайомим (допомога на присадибній ділянці/дачі тощо).

Таким чином, школяр може збільшити свій щомісячний дохід без шкоди для навчання:

- Учні 4 – 6 класів можуть заробити приблизно 200 грн. на місяць.
- Учні 7 – 9 класів можуть заробити приблизно 1200 грн. на місяць.

- Учні 10 – 11 класів можуть заробити приблизно 3000 грн. на місяць.

Даний розрахунок наведено для представлених раніше видів робіт, за умови роботи 2 години на день 2 – 3 рази на тиждень для дітей 14 – 16 років і 4 години на день 2 рази на тиждень для дітей 16 – 17 років.

Якщо просто відкладати в домашню скарбничку частина коштів – вийде дуже непогана сума.

Формувати фінансову культуру в загальноосвітній школі слід починаючи з молодшої школи. Формування у молодших школярів елементарних економічних знань, фінансової культури, трудової та моральної творчої мотивації, активної громадянської позиції, діловитості, підприємливості, умінь правильно орієнтуватись у різних життєвих ситуаціях відбувається на спецкурсах з економіки через різноманітні форми організації дитячої діяльності [4].

Як показала практика, формування первинного економічного досвіду в учнів молодшої і основної школи найбільш вдало відбувається у процесі ігрової діяльності, оскільки саме в грі у дитини з'являється можливість "на практиці" перевірити свої знання, застосувати їх, розширити власний досвід методом спроб та помилок за умови обов'язкового виправлення цих помилок.

Структура занять на кожному етапі формування економічної та фінансової обізнаності має свою специфіку.

Структура занять на різних етапах формування фінансової грамотності:

1. *Вступна частина* (готує до сприймання матеріалу).
2. *Термінологічна частина* (розкриваються основні поняття, які будуть використовуватися на занятті).
3. *Ігрова апробація матеріалу* (на першому етапі – дидактичні ігри, на другому – ситуативні, на третьому – рольові).
4. *Варіативна частина* (проводиться на вибір вчителя: завдання з творчої діяльності, формування математичних уявлень, ознайомлення з навколишнім середовищем).
5. *Заклучна частина* (підсумок, завдання для самостійного спостереження).

На кожному етапі уроку проводяться різноманітні ігри економічної спрямованості. Саме через гру дитина освоює і пізнає світ. Навчання, яке здійснюється за допомогою гри, природно для дошкільника. Вчення в дидактичній гри – з'являється вже в дошкільному віці. К.Д. Ушинський підкреслював, що навчання у формі гри може і

повинно бути цікавим, цікавим, але ніколи не розважає.

Так у формуванні фінансової грамотності важливу роль відіграють теми, що вивчаються на уроках економіки: “Моя сім’я”, “Товар”, “Гроші”, “Моє місто”, “Моя країна. Ресурси”.

Необхідність використання дидактичної гри як засобу навчання дітей в дошкільний період визначається рядом причин:

1. Ігрова діяльність як провідна в дошкільному дитинстві ще не втратила свого значення;

2. Освоєння навчальної діяльності, включення в неї дітей йде повільно (багато дітей взагалі не знають що таке “вчитися”);

3. Є вікові особливості дітей, пов’язані з недостатньою стійкістю і довільністю уваги, переважно мимовільним розвитком пам’яті, переважанням наочно-образного типу мислення.

4. Недостатньо сформована пізнавальна мотивація. Дидактична гра багато в чому сприяє подоланню труднощів [4].

Головною особливістю дидактичних ігор є те, що завдання пропонуються дітям в ігровій формі. Вони грають, не підозрюючи, що освоюють знання, опановують вміннями і навичками, навчаються культурі спілкування і поведінки. Всі дидактичні ігри включають в себе пізнавальне і виховне зміст, що дозволяє інтегративно вирішувати завдання по формуванню у старших дошкільників основ економічних знань.

У дидактичних іграх уточнюються і закріплюються уявлення дітей про світ економічні явища, терміни, отримуються нові економічні знання, вміння і навички. Діти, здійснюючи велику кількість дій, вчать реалізовувати їх в різних умовах, з різними об’єктами, що підвищує міцність і усвідомленість засвоєння знань.

У дидактичних іграх моделюються реальні життєві ситуації: операції купівлі-продажу, виробництва і збуту готової продукції тощо. З’єднання навчально-ігрової та реальної діяльності найбільш ефективно для засвоєння учнями складних економічних знань.

Знання засвоюються дітьми в грі за умови ускладнення змісту інтелектуальних завдань (завдань). Ускладнення носить якісний характер і вимагає створення проблемно-ігрових, проблемно-практичних, проблемно-пізнавальних ситуацій, що дозволяють виявити глибину розуміння дітьми тих чи інших економічних понять. Поступове ускладнення ігрових завдань підтримує дитячу діяльність в “зоні найближчого розвитку”. Оволодіння економічними знаннями в привабливе для дитини в ігровій формі і позитивно позначається на якості їх засвоєння [4].

В процесі дидактичної гри встановлюється адекватна віку ситуація спілкування. Мовне спілкування протікає в формі діалогу. Педагог формулює чіткі, економічно грамотні питання, а діти вчать ясно висловлювати свої припущення.

Процес спілкування дітей один з одним і з дорослим у спільній ігровій діяльності супроводжується позитивними емоціями, що стимулює їх пізнавальну активність, сприяє розвитку мислення. З’єднання навчально-ігрової та реальної діяльності найбільш ефективно для засвоєння учнями складних економічних знань.

Гра має неперевершене значення для цілісного розвитку дитини. В ігрових діях розвиваються мова й мислення дитини, її почуття й сприймання світу, збагачується емоційна сфера. Саме в грі дитина наслідує форми суспільних відносин людей, поступово опановує моральні норми й починає керуватися ними у своїх стосунках з дорослими й іншими дітьми. Через гру дитина освоює та пізнає світ. Вона є тим механізмом, що переводить зовнішні вимоги соціального середовища у власні потреби дитини. Відтак, гра – найкраща підготовка до майбутнього життя, у грі дитина вправляється та розвиває ті здібності, які знадобляться їй у майбутньому.

Формуванню фінансової грамотності дітей сприяє спецкурс для старшокласників “Фінансова грамотність”. Програма курсу за вибором “Фінансова грамотність” для учнів 10 класів розроблена за формою, запропонованою Міністерством освіти та науки України, і спрямована на реалізацію допрофільної підготовки школярів відповідно до “Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти” (Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 №24) [5].

Основні цілі вивчення дисципліни “Фінансова грамотність”.

Вивчення курсу “Фінансова грамотність” у 10 класі загальноосвітньої школи зумовлено тим, що відомості з актуальних питань роботи банківських установ, валютного та фінансового ринків та захисту прав споживачів фінансових послуг містяться в розрізненому вигляді в окремих розділах навчальних програм з економіки для учнів 8 – 9 та 10 – 11 класів. Водночас кількість годин, передбачена навчальними програмами, не надає можливості формування в учнів фінансової культури користування фінансовими послугами.

Метою курсу “Фінансова грамотність” є ознайомлення учнів із сучасними фінансовими продуктами та послугами, розвиток в них навичок використання таких продуктів, а також вміння власного фінансового планування на майбутнє.

До загальних цілей, які реалізуються при вивченні фінансової грамотності у класах усіх профілів навчання, належить таке:

- засвоєння фундаментальних знань про фінансове життя суспільства, а саме: основних економічних категорій, законів, закономірностей, тенденцій;

- формування світогляду цивілізованої людини, що визнає такі загальнолюдські цінності, як свобода діяльності та вибору, право приватної власності, дотримання законності тощо;

- сприяння розвитку навичок раціональної економічної та фінансової поведінки людини як споживача фінансових послуг, платника податків, тощо;

- підтримка інтересу до вивчення предметів економічного спрямування;

- формування фінансової культури [5].

Відповідно до загальних цілей курсу основні завдання полягають в тому щоб через практичну діяльність, адаптовану до вікових особливостей учнів сформувані певні економічні компетенції:

- розуміння ролі фінансових установ в економіці;

- уміння знаходити інформацію про конкретні види фінансових послуг. Що надаються різними фінансовими установами;

- уміння визначати доцільність користування тими чи іншими фінансовими послугами

- навички оцінки переваг та недоліків різних фінансових продуктів.

Програма курсу “Фінансова грамотність” розрахована на 35 годин. Навчальні години, у свою чергу, розподіляються на власне вивчення матеріалу (30 годин) та резервний час (5 годин).

Структура курсу підпорядкована певній логіці, яка спирається на основні принципи пізнання, а саме:

- рух від простого до складного;
- поєднання історичного і логічного;
- перевірку достовірності отриманих знань;
- навчання у процесі діяльності.

Курс “Фінансова грамотність” охоплює 15 розділів, які складаються з 30 тем. У перших розділах учень, передусім, має засвоїти зміст фундаментальних категорій, які властиві будь-якій економіці. Це – гроші, надходження, витрати, продукт, потреби, споживач, податки тощо. Далі він знайомиться з процесами та явищами, які властиві фінансовій сфері, а саме: здійснення платежів, обмін валюти тощо. Наступний матеріал присвячений різним аспектам надання фінансових послуг фінансово-кредитними установами. Учень не лише знайомиться з основними видами фінансових послуг, а й вивчає особливості їх

надання, знайомиться з їх юридичними аспектами, усвідомлює роль страхування та захисту споживачів фінансових послуг. Заключний розділ дозволяє учням опанувати власний бюджет та фінансове планування з використанням наявних можливостей.

Враховуючи мету вивчення курсу “Фінансова грамотність” його структуру та профіль навчання, при формуванні підсумкової оцінки враховуються не лише рівень теоретичних знань, а й набуті навички. Форми перевірки теоретичних знань можуть бути:

- усні відповіді за заданою темою;

- реферати та есе за заданою або обраною темою;

- відповіді на тестові завдання різних рівнів складності;

- аргументи при обговоренні актуальних фінансових проблем.

Перевірка набутих навичок може здійснюватися у процесі:

- вирішення задач різних рівнів складності;

- оцінки результатів дослідження певних умов надання фінансових послуг;

- обґрунтування конкретних економічних рішень при виконанні практичних завдань;

- аналіз вигідності умов надання різними фінансово-кредитними установами певних фінансових послуг

Перед початком навчання курсу “Фінансова грамотність” зазвичай пропонується учням заповнити анкету або проводиться опитування.

Вивчивши результати опитування, вчителю стає очевидно, на якому рівні економічних знань знаходиться клас. Підбираються темп пояснення матеріалу, складність “мови” бесіди, варіанти ситуаційних завдань, можливість використання здібностей учнів до аналізу і синтезу при вирішенні практичних завдань.

Під час практичних занять учні вчать: розраховувати доходи і витрати своєї сім’ї; аналізувати сімейний бюджет; складати план покупок і платежів; ранжувати витрати; розраховувати виплати з погашення кредитів; правильно здійснювати покупки, з огляду на психологічні прийоми мерчандайзингу; самостійно визначати важливість витрат на освіту (в тому числі і на перспективу), спорт, зовнішній вигляд, спілкування з приятелями. Завдяки таким урокам старшокласники стають більш відповідальними до операцій з грошовими коштами, усвідомлюючи важливість економічних знань.

Після закінчення навчального року учням пропонується з допомогою тесту оцінити (в балах

від 1 до 5) свої знання і здібності за запропонованими параметрами:

- Ефективне управління особистими коштами.
- Вміння здійснювати облік витрат і доходів сім'ї.
- Вміння здійснювати короткострокове і довгострокове фінансове планування.
- Вміння встановити прийнятне співвідношення між заощадженнями і споживанням.
- Вміння працювати з банками.
- Розуміння сутності інфляції, інвестицій, зобов'язань із запозичення коштів, оподаткування, споживчої поведінки [5].

Сукупність перерахованих факторів зумовлює формування фінансової грамотності старшокласників.

Висновок. Отже, фінансова освіта з кожним днем стає все більш затребуваною. До того ж важливим є практичний аспект освіти, який є необхідним для будь-якої людини, яка живе в цивілізованій країні. Інтерес до фінансових знань проявляють діти різного віку, від наймолодших до найстарших. Навчання дитини має проводитися по спіралі. Одні і ті ж поняття, з віком, повинні знаходити все більш чіткі обриси і практичне застосування. Учні молодших класів слід навчати за допомогою ігрових технологій, тоді як старшокласників варто залучати до вирішення ситуаційних і проблемних фінансових завдань. Також потрібно заохочувати дітей вчитися самостійно знаходити потрібну фінансову інформацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блискавка О. *Фінансова грамотність населення та розвиток національної економіки. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку 2009* / О. Блискавка, А. Зеленцова. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/economics/.../131317.html>.
2. Кізіма Т. *Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії* / Т. Кізіма // *Вісник ТНЕУ*. – 2012. – №2. – С. 64–71.
3. Климчук А. *Фінансова грамотність*

населення України залишає бажати кращого / А. Климчук. – 2009 *Режим доступу: <http://www.business-territory.com/.../finansova-group>*.

4. Приходько Б. *Стратегічні напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення України* / Б. Приходько // *Вісник Національного банку України*. – Київ, 2014. – №2 (216). – С. 11–16.
5. *Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій* / С. І. Юрїї, Т. О. Кізіма // *Фінанси України*. – 2012. – № 2. – С. 16–25.

REFERENCES

1. Blyskavka, O. (2009). *Finansova gramotnist naseleennya ta rozvytok natsionalnoyi ekonomiky* [The financial literacy of the population is the growth of the national economy]. *Informatsiyno-analitychny portal Ukrainського agentstva finansovogo rozvytku* [The Information and Analytical Portal of the Ukrainian Agency of Financial Development]. Retrieved from <http://ua.for-ua.com/economics/.../131317.html>. [in Ukrainian].
2. Kizyma, T. (2009). *Finansova gramotnist naseleennya zarubizhny dosvid I vitchyznyani realii* [Financial literacy: international experience and domestic realities]. *Visnik TNEU*, no.2, pp.64 –71. [in Ukrainian].
3. Kizyma, T. (2012). *Finansova gramotnist naseleennya v dialekytsi suchasnyh osvitynih tendentsiy* [Financial literacy in the dialectic of modern educational trends]. Kyiv: Finansy Ukrainy Publ., no.2, pp. 16–25. [in Ukrainian].
4. Klymchuk, A. (2009). *Finansova gramotnist naseleennya Ukrainy zalyshaye bazhaty kraschogo* [Financial literacy is poor Ukraine]. Retrieved from <http://www.business-territory.com/.../finansova-group>. [in Ukrainian].
5. Prychodko, B. (2014). *Strategichni napryamy pidvyshchennya finansovoi gramotnosti naseleennya Ukrainy* [The strategic direction of raising the level of financial literacy Ukraine]. Kyiv: Visnik Natsionalnoygo banku Ukrainy, no.2 (216), pp. 11–16. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.11.2017

25 листопада

День пам'яті жертв голодомору

День пам'яті жертв голодомору щорічно відзначається в Україні в четверту суботу листопада. Наш моральний обов'язок є вшановувати пам'ять жертв Голодомору та переказувати історію геноциду українців кожному новому поколінню.

